

HOTĂRÂREA CURȚII
DIN 9 NOIEMBRIE 1983¹

**Amministrazione delle Finanze dello Stato
împotriva SpA San Giorgio
(cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare,
formulată de Tribunale din Trento)**

„Recuperarea sumelor plătite necuvenit – Consecințele taxelor percepute cu încălcarea dreptului comunitar asupra prețurilor mărfurilor”

Cauza 199/82

În cauza 199/82,

având ca obiect o cerere adresată Curții, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, de către președintele Tribunale din Trento (Italia) pentru pronunțarea, în litigiul pendinte în fața acestei instanțe, între

AMMINISTRAZIONE DELLE FINANZE DELLO STATO

și

SpA SAN GIORGIO, fabrică de produse lactate din Locate Triulzi, cu sediul social în Milano,

a unei hotărâri preliminare privind stabilirea principiilor Tratatului CEE referitoare la rambursarea taxelor naționale percepute cu încălcarea dreptului comunitar și referitoare la domeniul de aplicare a Regulamentului nr. 1430/79 al Consiliului din 2 iulie 1979 privind rambursarea sau restituirea drepturilor de import sau de export, având în vedere dispozițiile legislative naționale de stabilire a anumitor condiții în domeniul rambursării taxelor pentru inspecția sanitară veterinară percepute necorespunzător,

CURTEA,

compusă din domnii J. Mertens de Wilmars, președinte, T. Koopmans, K. Bahlmann și Y. Galmot, președinți de cameră, P. Pescatore, Mackenzie Stuart, A. O'Keefe, O. Due și U. Everling, judecători,

avocat general: domnul G. F. Mancini,
grefier: domnul H. A. Rühl, administrator principal,

¹ Limba de procedură: italiana.

pronunță prezenta

HOTĂRÂRE

1 Prin ordonanța din 23 iulie 1982, primită de Curte la 5 august 1982, președintele Tribunale din Trento a adresat, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, întrebări preliminare cu privire la, pe de o parte, stabilirea principiilor Tratatului CEE referitoare la rambursarea taxelor percepute cu încălcarea dreptului comunitar și, pe de altă parte, cu privire la interpretarea Regulamentului nr. 1430/79 al Consiliului din 2 iulie 1979 privind rambursarea sau restituirea drepturilor de import sau de export (JO L 175, p.1).

2 Din dosarul cauzei reiese că societatea San Giorgio, reclamantă în acțiunea principală, a trebuit să plătească, în perioada 1974-1977, taxe pentru inspecția sanitară veterinară percepute, cu încălcarea dreptului comunitar, la importul de produse lactate originare din statele membre ale CEE.

3 Atunci când societatea San Giorgio a sesizat Tribunale di Trento cu o cerere de rambursare a sumelor respective, președintele acestei instanțe, printr-un act de dispoziție emis în cadrul unei proceduri a „somației de plată”, a impus administrației financiare a statului rambursarea către societatea San Giorgio a unei sume de 65 160 585 lire și a autorizat punerea în aplicare provizorie a acestei dispoziții.

4 Administrația finanțelor, după ce a contestat dispoziția președintelui Tribunale di Trento, a prezentat o cerere de suspendare a punerii în aplicare a acesteia. În sprijinul cererii sale, aceasta a invocat articolul 10 din Decretul-lege nr. 430 din 10 iulie 1982 de stabilire a dispozițiilor în materie de impozite pentru fabricație, circulația produselor petroliere, impozite directe, taxa pe valoare adăugată și sancțiuni aferente (GURI nr. 190 du 13.7.1982), care prevede următoarele:

„O persoană care a plătit în mod necuvenit drepturi vamale la import, impozite pentru fabricare, impozite pe consum sau drepturi de stat, chiar înainte de intrarea în vigoare a prezentului decret, nu are dreptul la rambursarea sumelor plătite, cu excepția cazului unor erori materiale, atunci când obligația corespunzătoare a fost transferată, indiferent de mod, altor persoane.

Se presupune că obligația a fost transferată de fiecare dată când mărfurile pentru care s-a efectuat plata au fost cedate, chiar după prelucrare, transformare, montaj, asamblare sau adaptare, fără o dovadă documentară contrară [. . .]”

5 Societatea San Giorgio a contestat compatibilitatea acestor dispoziții cu principiile ordinii juridice comunitare și, având în vedere „caracterul serios” al observațiilor făcute și importanța acestora pentru decizia cu privire la cererea de suspendare a executării provizorii, președintele instanței a solicitat Curții să răspundă la următoarele întrebări:

1) Curtea dorește să precizeze, în scopul clarificării și, dacă este necesar, în completarea jurisprudenței sale, astfel cum rezultă în special din hotărârea din 27 martie 1980 în cauza

61/79 (Amministrazione delle Finanze dello Stato împotriva Societății Denkavit), din hotărârea din 10 iulie 1980 în cauza 811/79 (Amministrazione delle Finanze dello Stato împotriva Societății Ariete) și din hotărârea din 10 iulie 1980 în cauza 826/79 (Amministrazione delle Finanze dello Stato împotriva Societății MIRECO):

a) dacă o lege națională care (prin derogare de la normele generale privind recuperarea sumelor plătite necuvenit) subordonează rambursarea anumitor drepturi (printre care, în special, taxele pentru inspecția sanitară) percepute necuvenit, contrar dispozițiilor dreptului comunitar, ca taxă cu efect echivalent unui drept vamal, de furnizarea dovezii că acestea nu au fost transferate altor persoane și care, din contră, nu supune aceleași condiții rambursarea oricărui alt impozit, drept sau redevență percepute necuvenit, trebuie considerată ca discriminatorie și contrară principiilor ordinii juridice comunitare; și dacă prezintă importanță faptul că redevențele menționate de norma anterioară au fost, în practică, percepute necuvenit doar pentru că sunt contrare unei norme de drept comunitar;

b) dacă dovada documentară negativă care, în temeiul legii naționale citate anterior, reprezintă singura condiție pentru rambursarea redevențelor percepute necuvenit, face „practic imposibilă exercitarea drepturilor pe care instanțele naționale sunt obligate să le protejeze”.

2) Dacă un regim comunitar, care reglementează restituirea drepturilor percepute necuvenit fără să prevadă nici o excepție pentru cazul transferării obligației în sarcina altor persoane, a fost instituit pentru prima dată începând cu 1 iulie 1980, data intrării în vigoare a Regulamentului nr. 1430/79 al Consiliului din 2 iulie 1979 privind rambursarea sau restituirea drepturilor de import sau de export, care se aplică textual [articolul 1 alineatul (2)] drepturilor vamale și taxelor cu efect echivalent; dacă acest regim trebuie să prevaleze asupra oricărei alte legi naționale mai veche sau mai recentă.

6 Este necesar să se rețină faptul că Decretul-lege nr. 430, aplicabil la momentul în care președintele Tribunale di Trento a decis sesizarea Curții, nu a fost transformat în lege, dar că dispozițiile identice din punct de vedere material celor ale articolului 10 al acestuia au fost reluate ulterior la articolul 19 din Decretul-lege nr. 688 din 30 septembrie 1982 de introducere a măsurilor urgente în ceea ce privește veniturile fiscale, transformat în lege prin Legea nr. 873 din 27 noiembrie 1982 (GURI nr. 270 din 30.9.1982 și nr. 328 din 29.11.1982). Această dispoziție este formulată după cum urmează:

„Orice persoană care a plătit în mod necuvenit drepturi vamale la import, impozite pentru fabricare, impozite pe consum sau drepturi de stat, chiar înainte de intrarea în vigoare a prezentului decret, are dreptul la rambursarea sumelor plătite, dacă dovedește că obligația corespunzătoare nu a fost transferată, indiferent de mod, altor persoane, cu excepția cazului unor erori materiale.

Dovada documentară, menționată la paragraful precedent, trebuie să fie, de asemenea, furnizată atunci când mărfurile pentru care s-a efectuat plata au fost transferate, chiar după prelucrare, transformare, montaj, asamblare sau adaptare [. . .]”

Cu privire la admisibilitate

7 Guvernul italian contestă admisibilitatea întrebărilor adresate Curții de către președintele Tribunale di Trento pe parcursul etapei preliminare a procedurii. Acesta susține că o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare nu poate fi admisă în cadrul unei proceduri a somației de plată, hotărârea care trebuie pronunțată în sensul articolului 177 al doilea paragraf nefiind de competența președintelui, ci a întregii instanțe.

8 Curtea reamintește, cu privire la acest aspect, jurisprudența sa constantă conform căreia dreptul de sesizare în temeiul articolului 177 aparține oricărei instanțe a statelor membre, indiferent de stadiul procedurii pendinte înaintea acesteia și de natura deciziei pe care trebuie să o pronunțe (a se vedea în această privință, în special hotărârile din 14.12.1971, *Politi împotriva Ministerului de finanțe*, 43/71, Rec., p. 1039, 21.2.1974, *Birra Dreher împotriva Amministrazione delle Finanze dello Stato*, 162/73, Rec., p. 201, și 28.6.1978, *Simmenthal împotriva Amministrazione delle Finanze dello Stato*, 70/77, Rec., p. 1453).

9 Este necesar să se constate în această privință că atât decretul referitor la somația de plată emis de președintele Tribunale di Trento, cât și decizia privind o eventuală suspendare a acestui decret ca urmare a căii de atac introduse de administrația finanțelor intră în cadrul actelor menționate de articolul 177 al doilea paragraf din tratat.

10 Obiecția preliminară ridicată de guvernul italian nu este, prin urmare, întemeiată.

Cu privire la prima întrebare

11 Prin prima întrebare, se dorește, în esență, să se stabilească dacă un stat membru poate subordona rambursarea taxelor naționale percepute cu încălcarea dispozițiilor dreptului comunitar furnizării dovezii că aceste taxe nu fost transferate în sarcina altor persoane.

- dacă rambursarea este subordonată unor norme privind probațiunea care fac practic imposibilă exercitarea drepturilor pe care instanțele naționale au obligația să le protejeze;
- dacă rambursarea oricărui alt impozit, drept sau taxă cu caracter național percepute necuvenit, nu este supusă aceluiași condiții restrictive.

12 În această privință, este necesar să se remarce, în primul rând, că dreptul la rambursarea taxelor percepute de un stat membru cu încălcarea normelor dreptului comunitar reprezintă consecința și complementul drepturilor conferite justițiabililor prin dispozițiile comunitare care interzic taxele cu efect echivalent drepturilor vamale sau, în funcție de caz, aplicarea discriminatorie a taxelor interne. Dacă este adevărat că rambursarea nu se poate realiza decât în cadrul unor condiții, de fond și formă, stabilite de diferitele legislații naționale în domeniu, nu este mai puțin adevărat, astfel cum rezultă din jurisprudența constantă a Curții, că aceste condiții nu ar putea fi mai puțin favorabile decât cele care vizează reclamații asemănătoare de natură internă și că acestea nu ar putea fi modificate astfel încât să facă practic imposibilă exercitarea drepturilor conferite de ordinea juridică comunitară (a se vedea, în această privință, următoarele hotărâri ale

Curții: 16.12.1976, Rewe și Cornet, 33/76 și 45/76, Rec., p. 1989 și 2043; 27.2.1980, Hans Just împotriva Ministère danois des impôts et accises, 68/79, Rec., p. 501; 27.3.1980, Denkavit italiana, 61/79, Rec., p. 1205; 10.7.1980, Ariete și MIRECO, 811/79 și 826/79, Rec., p. 2545 și 2559, ultimele trei hotărâri menționate de instanța de trimitere).

13 Cu toate acestea, astfel cum a recunoscut și Curtea în jurisprudența sa anterioară și, în special, în hotărârea sa deja amintită din 27 februarie 1980 (Hans Just), dreptul comunitar nu se opune ca un sistem juridic național să refuze o rambursare a taxelor percepute necuvenit în cazul în care aceasta generează o îmbogățire fără justă cauză a titularilor de drept. Prin urmare, nimic nu împiedică, din punctul de vedere al dreptului comunitar, instanțele să țină seama, conform dreptului lor intern, de faptul că taxele percepute necuvenit au putut fi incluse în prețurile mărfurilor și transferate în sarcina cumpărătorilor. Prin urmare, nu pot fi considerate contrare dreptului comunitar, în principiu, dispozițiile legislative naționale care exclud rambursarea impozitelor, a drepturilor și taxelor percepute cu încălcarea dreptului comunitar, în cazul în care se stabilește că persoana obligată la plata acestor drepturi le-a transferat efectiv în sarcina altor persoane.

14 Din contră, ar fi incompatibile cu dreptul comunitar orice modalități de probă al căror efect ar fi de a face practic imposibilă sau excesiv de dificilă obținerea rambursării taxelor percepute pentru încălcarea dreptului comunitar. Acesta este în special cazul prezumțiilor sau al normelor privind probațiunea care vizează transferarea asupra contribuabilului a sarcinii de a stabili că taxele plătite în mod necuvenit nu au fost transferate asupra altor persoane, sau al limitărilor speciale cu privire la forma probelor care trebuie aduse, precum excluderea oricărui tip de probă, altul decât dovezile documentare. După stabilirea incompatibilității cu dreptul comunitar percepției, instanța trebuie să își păstreze libertatea de a aprecia dacă sarcina taxei a fost transferată sau nu, total sau parțial, altor persoane.

15 Într-o economie de piață bazată pe libertatea concurenței, chestiunea de a ști dacă și în ce măsură o sarcină fiscală impusă importatorului a putut fi transferată efectiv asupra tranzacțiilor economice succesive presupune o marjă de incertitudine care nu ar putea fi imputată sistematic persoanei obligate la plata unei taxe contrare dreptului comunitar.

16 De altfel, instanța națională adresează întrebări Curții referitoare la chestiunea clarificării aspectului dacă o legislație restrictivă în materia rambursării taxelor percepute cu încălcarea dreptului comunitar este compatibilă cu principiile Tratatului CEE, atunci când nu se aplică în mod identic oricărui alt impozit, oricărui alt drept sau oricărei alte taxe cu caracter național. În această privință, instanța națională menționează hotărârile în cadrul cărora Curtea, după ce a constatat că problema contestării taxelor impuse în mod nejustificat sau a restituirii taxelor percepute necuvenit este soluționată în moduri diferite în statele membre și chiar în interiorul aceluiași stat, în funcție de diferitele tipuri de impozite și taxe în cauză (a se vedea, în special, hotărârea din 27.3.1980, Denkavit Italiana), a subliniat că justițiabilii care invocă drepturi în temeiul dispozițiilor de drept

comunitar nu pot fi supuși unui tratament mai puțin favorabil decât persoanele care adresează reclamații similare pe baza dreptului intern.

17 Este necesar să se precizeze în această privință că cerința de nediscriminare formulată de Curte nu poate fi înțeleasă ca justificând măsurile legislative al căror scop este acela de a face practic imposibilă orice rambursare a taxelor percepute cu încălcarea dreptului comunitar, cu condiția ca același tratament să fie aplicat contribuabililor care invocă reclamații similare ca urmare a nerespectării dreptului fiscal național. Faptul că aplicarea unui regim de probă recunoscut ca incompatibil cu normele de drept comunitar este extinsă, prin lege, la o parte considerabilă a impozitelor, drepturilor și taxelor naționale sau chiar a totalității acestora nu poate reprezenta un motiv pentru a refuza rambursarea taxelor percepute cu încălcarea dreptului comunitar.

18 Prin urmare, este necesar să se răspundă la prima întrebare că un stat membru nu poate subordona rambursarea taxelor naționale percepute cu încălcarea dispozițiilor dreptului comunitar furnizării probei că aceste taxe nu au fost transferate în sarcina altor persoane dacă rambursarea este subordonată unor norme privind probațiunea care fac practic imposibilă exercitarea acestui drept, chiar în cazul în care rambursarea altor impozite, drepturi sau taxe percepute cu încălcarea dreptului național ar fi supusă aceluiași condiții restrictive.

Cu privire la a doua întrebare

19 Prin cea de-a doua întrebare, se dorește să se clarifice dacă o soluție la problemele expuse în prima întrebare poate să derive din Regulamentul nr. 1430/79 al Consiliului din 2 iulie 1979 privind rambursarea sau reducerea drepturilor la import sau la export (JO L 175, p. 1).

20 Este necesar să fie atrasă atenția instanței naționale asupra faptului că acest regulament, care reglementează rambursarea sau reducerea drepturilor la import sau la export percepute în mod necuvenit, nu se aplică, în sensul articolului 1 alineatul (2), decât drepturilor, taxelor, prelevărilor și impunerilor stabilite de diferitele reglementări comunitare și percepute de statele membre în contul Comunității. Astfel, acest regulament nu se aplică drepturilor, impozitelor și taxelor naționale, percepute eventual cu încălcarea dreptului comunitar.

21 În cazul în care este adevărat că acest regulament vizează restituirea taxelor comunitare percepute în mod necuvenit și organizează, în acest scop, o procedură precisă, regulamentul rămâne cu toate acestea inaplicabil chestiunii rambursării taxelor naționale.

Cu privire la cheltuielile de judecată

22 Cheltuielile efectuate de Guvernul Republicii Italiene și de Comisia Comunităților Europene, care au prezentat observații Curții, nu pot face obiectul unei rambursări. Întrucât procedura are, în raport cu părțile în acțiunea principală, un caracter incidental

față de procedura din fața instanței naționale, este de competența acestei instanțe să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată.

Pentru aceste motive,

CURTEA,

pronunțându-se cu privire la întrebările care i-au fost adresate de Tribunale di Trento, prin ordonanța din 23 iulie 1982, hotărăște:

Un stat membru nu poate subordona rambursarea taxelor naționale percepute cu încălcarea dispozițiilor dreptului comunitar furnizării probei că aceste taxe nu au fost transferate în sarcina altor persoane dacă rambursarea este subordonată unor norme privind probațiunea care fac practic imposibilă exercitarea acestui drept, chiar în cazul în care rambursarea altor impozite, drepturi sau taxe percepute cu încălcarea dreptului național ar fi supusă aceluiași condiții restrictive.

Mertens de Wilmars Koopmans Bahlmann Galmot
Pescatore Mackenzie Stuart O'Keeffe Due Everling

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, 9 noiembrie 1983.

Grefier
prin ordin
H. A. Rühl
administrator principal

Președinte
J. Mertens de Wilmars